

BARBARA JANUSZ-PAWLETTA

UŻYTKOWANIE SUROWCÓW MINERALNYCH WYSTĘPUJĄCYCH W OBSZARACH MORSKICH RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ A OCHRONA ŚRODOWISKA MORSKIEGO W ŚWIETLE PRZEPISÓW PRAWA

Gorąca debata w ostatnich miesiącach nad wielkością złóż kopalin znajdujących się w Polsce zmusza do przeanalizowania stanu prawnego w tym obszarze pod kątem ochrony dziedzictwa przyrodniczego naszego kraju. Wzrost gospodarczy wymaga niewątpliwie surowców energetycznych. Nie wolno jednak zapominać o niebezpieczeństwach krótkowzrocznych rozwiązań skierowanych wyłącznie na doraźne korzyści ekonomiczne. Pytanie, czy polskie przepisy regulujące gospodarowanie zasobami naturalnymi są wystarczające, jest przedmiotem analizy w niniejszym artykule.

WSTĘP

W ostatnich miesiącach trwa ożywiona dyskusja toczona zarówno w kręgach naukowych, jak i na łamach prasy czy wśród elit politycznych, a dotycząca rzeczywistej wielkości zasobów kopalin występujących na terytorium Polski. Głośno mówi się przede wszystkim o surowcach energetycznych, zwłaszcza o gazie oraz o surowcach metalicznych, w tym rudach uranu, których znacznych ilości można się spodziewać w polskich obszarach morskich. Szczególną uwagę społeczeństwa przyciągają surowce obecnie nieeksploatowane, takie jak niekonwencjonalne złoża węglowodorów typu *shale gas* (tzw. gaz z łupków) oraz rudy uranu. Gazu „z łupków” w Polsce jeszcze nie odkryto, a już minister środowiska udzielił 58 koncesji na poszukiwanie i rozpoznawanie jego złóż. Statystyka ta dowodzi znacznego zainteresowania tym surowcem, którego pokłady w skali świata szacuje się jako 10-krotność zasobów konwencjonalnego gazu ziemnego. Jeśli chodzi o zainteresowanie wydobyciem uranu w Polsce, to na jego powrót wskazuje zlecenie ministra środowiska dotyczące przygotowania przez firmę konsultingową WS Atkins-Polska Sp. z o.o. opracowania na

temat złóż tego pierwiastka. W Polsce nie wydobywa się uranu – jest importowany z Rosji lub Czech dla dwóch naukowych reaktorów w Instytucie Jądrowym w Świerku pod Warszawą. Sytuacja ta zapewne ulegnie zmianie, gdy zostanie wdrożony rządowy program budowy elektrowni atomowej.

Debata na temat wielkości bazy zasobowej Polski znajduje odzwierciedlenie w coraz szerszym zainteresowaniu międzynarodowych koncernów energetycznych inwestycjami w tym obszarze. Tzw. dyrektywa węglowodorowa¹ obliguje Polskę do równego traktowania podmiotów krajowych i podmiotów z kapitałem zagranicznym w dostępie do eksploatacji surowców. Wśród międzynarodowych inwestorów, którzy w ostatnim czasie wyrazili zainteresowanie poszukiwaniem i rozpoznawaniem złóż w Polsce, a w przyszłości może także wydobywaniem polskich surowców, są światowi potentaci, tacy jak Lane-ConocoPhilips czy WildHorse Energy.

Mając na uwadze fakt, jak istotną rolę z punktu widzenia rozwoju krajowej gospodarki odgrywa wykorzystanie zasobów naturalnych, zwłaszcza surowców mineralnych, nie wolno zapominać o ich nieodnawialnym charakterze. Wykorzystanie surowców musi być objęte polityką zrównoważonego rozwoju, polegającą na racjonalnej eksploatacji surowców. Jednocześnie należy mieć świadomość, jak poważnym wyzwaniem dla środowiska naturalnego jest gospodarka związana z wydobywaniem surowców. Wystarczy wskazać na niepowstrzymany wyciek ropy do wód Zatoki Meksykańskiej wywołany wybuchem i pożarem 20.04.2010 r. na platformie wiertniczej Deepwater Horizon. Do Zatoki Meksykańskiej wydostaje się obecnie około 3 milionów litrów ropy dziennie i wciąż nie znaleziono metody, aby wyciek powstrzymać. Za tę zapewne jedną z największych katastrof ekologicznych naszych czasów odpowiedzialność ponosi nie tylko jej bezpośredni sprawca, koncern British Petroleum, lecz także, jak się wydaje, nie dość skuteczny system prawny mający zapobiegać tego typu zdarzeniom.

Korzystając z zasobów, należy kierować się szczególną dbałością o stan środowiska naturalnego. Obowiązek taki wynika z licznych aktów polskiego prawa krajowego, w tym Konstytucji, ustawy prawo ochrony środowiska, ustawy prawo wodne, ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, a także ustawy o swobodzie działalności gospodarczej. „Medialność” zagadnienia ilości i lokalizacji zasobów naturalnych, a także uprawnień do ich użytkowania, związanych z prawem własności kopalin, skłania do refleksji nad ich statusem w prawie krajowym. Bardzo interesująco przedstawia się to zagadnienie w aspekcie poszukiwania i eksploatacji kopalin w polskich obszarach morskich, w których znajdują się zarówno zbadane, jak i potencjalne złoża tzw. gazu z łupków i rud

¹ Dyrektywa 94/22/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 30.05.1994 r. w sprawie warunków udzielania i korzystania z zezwoleń na poszukiwanie, badanie i produkcję węglowodorów.

uranu. Obszary morskie są jednak szczególnie wrażliwe na ewentualne skażenia związane z nieumiejętnym użytkowaniem złóż kopalin.

Reżim prawny użytkowania surowców w obszarach morskich jest surowy, zwłaszcza tam, gdzie prawo przewiduje szczególną ochronę terytoriów o nadzwyczajnych walorach ekologicznych. Chodzi tu przede wszystkim o tereny objęte ochroną w ramach Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000. Program ten jest systemem regulacji prawnych skierowanych na ochronę zagrożonych składników różnorodności biologicznej Europy – zagrożonych wyginięciem siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt realizowany od 1992 r. w skali całej Unii Europejskiej. Ze względu na obszerność i kompleksowość regulacji tego zagadnienia zostały one wyłączone z poniższej analizy.

1. WŁASNOŚĆ KOPALIN WEDŁUG POLSKIEGO PRAWA GEOLOGICZNEGO I GÓRNICZEGO

Prawo własności kopalin ma kluczowe znaczenie dla pewności obrotu prawnego w górnictwie. Pochodną jego regulacji są pozostałe przepisy dotyczące działalności górniczej, w tym uzyskiwania i zbywania uprawnień do poszukiwania, rozpoznawania i wydobywania kopalin, a także odpowiedzialności za szkody wywołane działalnością górniczą. Podstawową cechą wyróżniającą system własności kopalin istniejący w Polsce jest powiązanie własności kopalin i prawa własności nieruchomości. Rozwiązanie to jest nietypowe na tle regulacji prawnych innych krajów europejskich, m.in. Republiki Federacji Niemiec oraz Wielkiej Brytanii, które dokonały rozdzielenia tych dwóch zagadnień. Najpoważniejszą konsekwencją prawną polskiego systemu regulacji własności kopalin jest nieprzejrzystość tego reżimu. Chodzi tu zwłaszcza o przyznanie Skarbowi Państwa prymatu w zakresie własności kopalin bez prawa ich zbywania, co znacznie utrudnia prywatyzację tego przemysłu.

Regulacja prawa własności złóż kopalin jest niezwykle istotna, ponieważ z niej wynika zakres uprawnień do wykonywania działalności górniczej określonej w prawie geologicznym i górniczym. Zgodnie z prawem polskim własność złóż kopalin może przybierać dwie formy, które w praktyce państw rzadko występują w czystej postaci. W pierwszym wypadku chodzi o związanie własności gruntu i własności złóż w nim zalegających, natomiast w drugim – o nadanie uprawnieniom do kopalin charakteru prawa majątkowego odrębnego od własności gruntowej. System mieszany charakteryzuje się stosowaniem obu tych modeli w zależności od rodzaju kopaliny.

Problematykę własności złóż kopalin reguluje ustawa Prawo geologiczne i górnicze (dalej jako ustawa pgg). W art. 7 regulującym kwestie własności ustawa stwierdza, że złoża kopalin niestanowiące części składowych nieruchomości gruntowej są własnością Skarbu Państwa. W granicach określonych przez

ustawy Skarb Państwa może, z wyłączeniem innych osób, korzystać ze złóż kopalin oraz rozporządzać prawem do nich przez ustanowienie użytkowania górniczego. W art. 8 ustawa przewiduje, że w sprawach nieuregulowanych w ustawie do własności złóż kopalin stosuje się odpowiednio przepisy o własności nieruchomości gruntowej.

Prawo własności złóż kopalin jest pochodną prawa własności przestrzeni, w której obrębie znajdują się złoża kopalin². Cywilnoprawna własność przestrzeni, bez względu na jej podmiot, jest podstawą ustalenia zakresu uprawnień do wykonywania działalności górniczej określonej w ustawie pgg, a kryterium własności przestrzeni – podziału złóż kopalin na: 1) złoża znajdujące się w granicach nieruchomości gruntowych i 2) złoża występujące poza/poniżej granic nieruchomości. Jest ono także podstawą do określenia skutków prawnych tego podziału, o czym poniżej. Również kopaliny ustawa pgg dzieli na dwa rodzaje: podstawowe³ i pospolite (art. 5 pkt 1 pgg). Podział ten nie jest jednak pochodną własności kopalin i znajduje odzwierciedlenie wyłącznie w zasadach postępowania koncesyjnego na poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie kopalin (art. 15 pgg). W wypadku kopalin pospolitych, ze względu na ich mniejsze znaczenie gospodarcze, istnieje możliwość uproszczenia procedur związanych m.in. z ich wydobyciem (np. art. 67a ust. 1 pkt 1 ustawy pgg). Wykaz kopalin podstawowych nie jest zamknięty – może być rozszerzany. Jednocześnie należy zauważyć, że ustawa pgg nie zawiera definicji pojęcia „kopalina”. Z punktu widzenia nauk geologicznych kopaliną jest każda skała lub zawarty w niej płyn, które mogą być wykorzystywane praktycznie⁴. Powiązanie prawa własności wyłącznie z pojęciem „złóż kopalin”, a nie kopaliny jako takiej, sprawia w praktyce wiele trudności związanych ze zdefiniowaniem zakresu prawa własności nieruchomości, pod którymi te złoża występują. Można zatem powiedzieć, że miejsce przestrzennego usytuowania kopaliny, a nie rodzaj kopaliny, definiują podmiot prawa własności tej kopaliny (jej właściciela), a także zakres uprawnień do wykonywania działalności górniczej określonej w ustawie pgg. W stosowaniu ustawy pgg najwięcej problemów stwarzają niejasne kryteria wyznaczania granic przestrzennych nieruchomości gruntowej „w pionie”. Kon-

² A. Lipiński, R. Mikosz, *Komentarz do ustawy prawo geologiczne i górnicze. Komentarz*, Warszawa 2003, s. 53 i nast.

³ Zgodnie z art. 5 pgg do kopalin podstawowych zalicza się: 1) gaz ziemny, ropę naftową oraz jej naturalne pochodne, węgiel brunatny, węgiel kamienny i metan z węgla kamiennego, 2) kruszce metali szlachetnych, rudy metali (z wyjątkiem darniowych rud żelaza) i metale w stanie rodzimym, łącznie z rudami pierwiastków rzadkich i rozproszonych oraz pierwiastków promieniotwórczych, 3) apatyt, baryt, fluoryt, fosforyt, gips i anhydryt, pirit, siarkę rodzimą, sole potasowe i potasowo-magnezowe, sole strontu, sól kamienną, 4) azbest, bentonit, diatomit, dolomit, gliny biało wypalające się i kamionkowe, gliny i łupki ogniotrwałe, grafit, kaolin, kamienie szlachetne i ozdobne, kwarc, kwarcyt, magnezyt, miki, marmury i wapienie krystaliczne, piaski formierskie i szklarskie, skalenie, ziemię krzemionkową, 5) wszystkie kopaliny występujące w granicach obszarów morskich RP. Pozostałe kopaliny są kopalinami pospolitymi.

⁴ M. Nieć, *Dylematy prawa własności złóż*, *Gospodarka Surowcami Mineralnymi* 2005, t. 21, zeszyt spec. 1, s. 54.

sekwencją tych niejasności jest brak jednoznacznego zdefiniowania przestrzennego zakresu prawa własności złóż kopalin przynależnego właścicielowi gruntu. Uprawnienia wynikające z prawa własności nieruchomości gruntowej nie mogą wprawdzie sięgać nieskończenie głęboko, jednakże sama ustawa pgg nie określa tych granic, a kodeks cywilny zawiera jedynie niejednoznaczne odesłanie do „społeczno-gospodarczego przeznaczenia prawa” (art. 143 zdanie 1 k.c.).

Wadliwość zapisu art. 7 ustawy pgg sprowadza się do dwóch zagadnień⁵. Po pierwsze, stosowanie kryterium społeczno-gospodarczego przeznaczenia prawa może prowadzić do niekorzystnej sytuacji, w której określenie sposobu użytkowania (eksploatacji) nieruchomości będzie miało wpływ na zdefiniowanie uprawnień do tej nieruchomości jej właściciela, w tym nawet na nabycie lub utratę przez niego uprawnień do własności złoża. Status prawny złoża kopalin wymaga bowiem dokonywania każdorazowej oceny indywidualnie oznaczonej nieruchomości z punktu widzenia jej przeznaczenia/funkcji na podstawie m.in. miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Z chwilą odkrycia złoża może dojść do zmiany przeznaczenia społeczno-gospodarczego nieruchomości i podjęcia działań zmierzających do eksploatacji złoża. Zdaniem M. Niecia można by zatem argumentować, że to nie istnienie złoża jest pochodną społeczno-gospodarczego przeznaczenia nieruchomości, lecz sposób użytkowania nieruchomości wynika z istnienia złoża. „Zatem i z tego punktu widzenia nie złożo powinno być częścią składową nieruchomości, lecz nieruchomości gruntową częścią składową złoża”.

Kolejnym argumentem świadczącym o wadliwej konstrukcji art. 7 ustawy pgg jest niekorzystny wpływ zastosowania kryterium społeczno-gospodarczego przeznaczenia złoża do wyznaczania jego granic racjonalnego (maksymalnego) gospodarowania kopalinami. W praktyce kryterium ustalania prawa własności danego złoża kopaliny jest odkrywkowa metoda jego wydobywania⁶. Naturalne granice złoża rzadko jednak pokrywają się z granicami przestrzennymi własności nieruchomości, a eksploatacja ograniczona do wydobywania z najłatwiej dostępnych pokładów nie ma zrównoważonego charakteru i jest skierowana jedynie na doraźny zysk. Równocześnie założenie, że właściciel nieruchomości jest właścicielem złoża, wpływa na wartość nieruchomości. Cena nabywania takich nieruchomości ustalana jest dowolnie w negocjacjach cywilno-prawnych z właścicielem nieruchomości, a przedsiębiorcy górnictwu nie przysługuje uprawnienie do wywłaszczania terenu, lecz jedynie roszczenie o udostępnienie nieruchomości w celu wykonywania uprawnień uzyskanych na podstawie koncesji (art. 88 ustawy pgg). Sytuacja taka prowadzi do ograniczenia prawa własności nieruchomości.

Problem granic własności złóż kopalin nie wydaje się możliwy do rozwiązania bez zmian w pgg. Punktem wyjścia powinno być założenie, że własność

⁵ Za: M. Nieć, *op. cit.*, s. 57–58.

⁶ Wyroki NSA z 1998 r. (II S.A. 1695/97 oraz II S.A. 384/98).

złóż należy definiować niezależnie od własności nieruchomości gruntowych, przy uwzględnieniu wszystkich wynikających stąd koniecznych zmian w systemie prawnym. W tym miejscu należy zaznaczyć, że w Sejmie znajduje się projekt nowej ustawy pgg (druk sejmowy 1696). Projekt wprowadza do prawa górniczego i geologicznego nowy zakres przedmiotowy i podmiotowy, a także odmienne pojęcia oraz systematykę. Wprowadza on istotną zmianę w zakresie stosunków własnościowych. Znosi bowiem podział na kopaliny podstawowe i pospolite, zastępując go podziałem na złoża kopalin objęte własnością górnictwczą i pozostałe. Jak wynika z uzasadnienia do projektu, „istotą tego rozwiązania jest »rozerwanie więzi prawnej« pomiędzy nieruchomością gruntową a złożem kopaliny”. Projekt zawiera listę złóż stanowiących własność górnictwczą (art. 10 ust. 1). Jest to enumeratywne wyliczenie, które obejmuje złoża węglowodorów, węgla kamiennego, metanu występującego jako kopalina towarzysząca, węgla brunatnego, rud metali (z wyjątkiem darniowych rud żelaza), metali w stanie rodzimym, rud pierwiastków promieniotwórczych, siarki rodzimej, soli kamiennej, soli potasowej, gipsu i anhydrytu, kamieni szlachetnych, bez względu na miejsce ich występowania. Pozostałe złoża kopalin mają być objęte prawem własności nieruchomości gruntowej i podlegać bardziej liberalnemu reżimowi prawnemu, m.in. zniesieniu wymogu uzyskiwania koncesji na poszukiwanie takich kopalin.

2. CHARAKTERYSTYKA PRAWNA ZŁÓŻ KOPALIN WEDŁUG USTAWY PGG

W celu dokonania prawidłowej oceny złóż kopalin należy w pierwszej kolejności uwzględnić ustawowe rozróżnienie na kopaliny znajdujące się w granicach i poza granicami nieruchomości gruntowej. W pierwszym przypadku, niezależnie od rodzaju złoża, kopaliny są częściami składowymi danej nieruchomości gruntowej. Oznacza to, że nie mogą one być odrębnym od niej przedmiotem własności i innych praw rzeczowych (art. 47 § 1 k.c.). Ich własność może należeć do każdego podmiotu (osoby fizycznej i prawnej, Skarbu Państwa *etc.*). Treść prawa własności złóż regulowana jest tu według zasad ogólnych korzystania z nieruchomości, przede wszystkim kodeksu cywilnego, ustawy prawo ochrony środowiska *etc.*, przy uwzględnieniu szczególnych regulacji stosunków sąsiedzkich (art. 88 pgg). Jednocześnie uprawnienia do rozporządzania takimi złożami wywodzą się z prawa własności nieruchomości oraz praw pochodnych własności (m.in. użytkowania, dzierżawy) oraz są wykonywane przez podmiot, któremu one przysługują. Treść uprawnień do rozporządzania takimi złożami ustalana jest w koncesji na poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie kopalin udzielanej na podstawie prawa własności lub innego pochodnego prawa podmiotowego.

Odmienny status prawny mają złoża leżące poza granicami nieruchomości gruntowej. Niezależnie od rodzaju złoża są one przedmiotem wyłącznej własności Skarbu Państwa. Treść prawa własności takich złóż (art. 7 pkt 2 pgg), która stanowi, że Skarb Państwa może, z wyłączeniem innych osób, korzystać ze złóż kopalin oraz rozporządzać prawem do nich przez ustanowienie użytkowania górniczego, budzi jednak wątpliwości. Nie jest bowiem jasne, czy Skarb Państwa może rozporządzać prawem własności do tych złóż wyłącznie w drodze ustanawiania użytkowania górniczego, czy także innych form znanych z prawa cywilnego. Prawo własności złóż będących własnością Skarbu Państwa nie podlega zbyciu, gdyż naruszałoby to art. 7 ust. 1 *in fine* ustawy pgg. Uprawnienia do wydobywania takich złóż wykonują w imieniu Skarbu Państwa odpowiednio: minister środowiska, wojewoda (art. 14 pgg) lub starosta powiatu (art. 16 pkt 2a pgg). Treść uprawnień do rozporządzania takimi złożami (poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie kopalin) jest ustalana w użytkowaniu górnicyzm ustanawianym w umowie pod warunkiem zawieszającym uzyskanie koncesji (art. 10 pkt 1 pgg).

Poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie kopalin jest ograniczone ze względu na tytuł prawny do obszarów, na których one się znajdują. Użytkowanie kopalin stanowiących własność Skarbu Państwa jest podstawą do pozyskania terenów, na których one występują, w drodze wywłaszczenia. Możliwość taką przewiduje art. 112 w związku z art. 6 ustawy z 21.08.1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz.U. Nr 114, poz. 739). Stanowią one, że wywłaszczenie nieruchomości jest możliwe w stosunku do nieruchomości położonych na obszarach przeznaczonych w planach miejscowych na cele publiczne albo do nieruchomości, objętych m.in. poszukiwaniem, rozpoznawaniem, wydobywaniem i składowaniem kopalin, stanowiących własność Skarbu Państwa (art. 6 pkt 8). Wywłaszczenie nieruchomości może być dokonane, jeżeli cele publiczne nie mogą być zrealizowane w inny sposób niż przez pozbawienie albo ograniczenie praw do nieruchomości, a prawa te nie mogą być nabyte w drodze umowy. Ustawa nie przewiduje możliwości pozyskiwania przez wywłaszczenie terenów na wydobycie kopalin ze złóż stanowiących część składową nieruchomości gruntowej. Obecnie proponowana jest nowelizacja tych przepisów i zdefiniowanie celów publicznych jako „poszukiwanie, rozpoznawanie, wydobywanie złóż kopalin objętych własnością górnicyzm”. Dalsze zmiany zawężają uprawnienia starosty do wydania decyzji ograniczającej sposób korzystania z nieruchomości, niezbędnej w celu poszukiwania, rozpoznawania, wydobywania kopalin objętych własnością górnicyzm wyłącznie na rzecz przedsiębiorcy, który uzyskał koncesję na wykonywanie takiej działalności, a nie jak dotychczas – na rzecz każdej działalności związanej z użytkowaniem kopalin, na którą właściciel lub użytkownik wieczysty nie wyrażał zgody.

Polskie prawo nie odnosi się do ochrony złóż perspektywicznych. Nie ma programu rozpoznania surowcowego złóż. Ustawa z 10.05.2003 r. o planowaniu

i zagospodarowaniu przestrzennym⁷, przewidując konieczność przygotowywania odpowiedniego studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, zobowiązuje wyłącznie do uwzględnienia w nim uwarunkowań wynikających z występowania udokumentowanych złóż kopalin. Oznacza to nieuwzględnienie w planach robót geologicznych związanych z poszukiwaniem i rozpoznawaniem złóż perspektywicznych. Ustawa nie przewiduje występowania obszarów chronionych ze względu na rozpoznawanie i dostęp do takich złóż (art. 15 ust. 2) oraz wyodrębnienia obszarów złóż perspektywicznych (art. 15 ust. 3), które powinny być chronione.

3. STATUS KOPALIN ZNAJDUJĄCYCH SIĘ W OBSZARACH MORSKICH RP

Własność kopalin znajdujących się na polskich obszarach morskich jest oparta na ogólnych zasadach zawartych w ustawie pgg. Jeśli leżą one poza granicami nieruchomości gruntowej, niezależnie od swego rodzaju, są przedmiotem własności Skarbu Państwa. Wobec braku możliwości zbycia takich złóż uprawnienia do ich wydobywania w granicach obszarów morskich RP w imieniu Skarbu Państwa wykonuje minister właściwy do spraw środowiska.

W rozumieniu ustawy pgg wszystkie kopaliny występujące w granicach obszarów morskich Rzeczypospolitej Polskiej są kopalinami podstawowymi. Jak stwierdzono wcześniej, ustawa nie zawiera ani definicji „kopalin” występujących na terytorium lądowym, ani definicji „kopalin” stworzonej na potrzeby gospodarki morskiej. Art. 6 ust. 1 ustawy pgg wyjaśnia zaledwie pojęcie „złoża kopalin”. Jest nim takie naturalne nagromadzenie minerałów i skał oraz innych substancji stałych, gazowych i ciekłych, których wydobywanie może przynieść korzyść gospodarczą. Ustawa definiuje możliwe sposoby użytkowania złóż, a mianowicie: poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie. Zgodnie z treścią ustawy poszukiwaniem jest wykonywanie prac geologicznych w celu odkrycia i wstępnego udokumentowania zasobów złóż kopalin lub wód podziemnych, a rozpoznawaniem – wykonywanie prac geologicznych na obszarze wstępnie udokumentowanego złoża kopaliny lub wód podziemnych.

Omawiany wcześniej projekt nowej ustawy prawo geologiczne i górnictwo w przedmiocie złóż występujących na obszarach morskich zakłada, że części górotworu znajdujące się w granicach obszarów morskich RP objęte będą własnością górnictw, która będzie przysługiwać Skarbowi Państwa. Jeżeli przedmiot własności górnictw znajdzie się w granicach obszarów morskich RP, wykonywanie uprawnień właścicielskich będzie wymagało porozumienia z ministrem właściwym do spraw gospodarki morskiej (art. 12 ust. 3).

⁷ Dz.U. Nr 80, poz. 717.

4. DOPUSZCZALNY ZAKRES DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ Z WYKORZYSTANIEM KOPALIN POCHODZĄCYCH Z OBSZARÓW MORSKICH RP

Poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie kopaliny stanowi trzon działalności gospodarczej związanej z wykorzystaniem surowców, w tym znajdujących się w obszarach morskich RP. Zakres tych działań ma podstawę ustawową, regulującą stosunki własnościowe i prawo użytkowania zasobów w poszczególnych kategoriach obszarów morskich. Wody morza terytorialnego oraz morskich wód wewnętrznych zgodnie z przepisami ustawy z 18.07.2001 r. Prawo wodne (art. 11)⁸ mają status wód publicznych i stanowią własność Skarbu Państwa. Prawa właścicielskie w stosunku do nich wykonuje minister właściwy do spraw gospodarki morskiej. Przepisów ustawy nie stosuje się do morskich wód wewnętrznych oraz do wód morza terytorialnego w zakresie, w jakim korzystanie z tych wód jest uregulowane odrębnymi przepisami, w tym ustawą Prawo geologiczne i górnicze. Ustawa Prawo wodne nie narusza przepisów ustawy z 21.03.1991 r. o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej⁹. Ta ostatnia również zawiera odesłanie (art. 34), że do poszukiwania, rozpoznawania i wydobywania zasobów mineralnych w polskich obszarach morskich stosuje się odpowiednie przepisy prawa geologicznego i górniczego.

Na zewnątrz morza terytorialnego położona jest wyłączna strefa ekonomiczna, która jednocześnie przylega do tego morza. Jej status w prawie krajowym reguluje ustawa z 21.03.1991 r. o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej¹⁰. Strefa ta obejmuje wody, dno morza i znajdujące się pod nim wnętrza ziemi. Rzeczypospolitej Polskiej przysługują w wyłącznej strefie ekonomicznej suwerenne prawa w celu rozpoznawania, zarządzania i eksploatacji zasobów naturalnych, zarówno żywych, jak i mineralnych, dna morza i wnętrza ziemi pod nim oraz pokrywających je wód, a także ochrona tych zasobów oraz suwerenne prawa w odniesieniu do innych gospodarczych przedsięwzięć w strefie. RP ma wyłączne prawo do udzielania pozwoleń na rozpoznawanie i eksploatację zasobów w wyłącznej strefie ekonomicznej.

Regulacje odnośnie do poszukiwania, rozpoznawania i wydobywania kopaliny, również w obszarach morskich, są przedmiotem ustawy o swobodzie działalności gospodarczej¹¹. Działalność ta w stosunku do kopaliny będącej własnością Skarbu Państwa przybiera formę tzw. użytkowania górniczego (art. 15 ustawy pgg). Prawo to powstaje wyłącznie w drodze umownej, lecz zwykle nie

⁸ Dz.U. Nr 115, poz. 1229.

⁹ Dz.U. z 2003 r., Nr 153, poz. 1502.

¹⁰ Dz.U. z 1991 r., Nr 32, poz. 131 z późn. zmian.

¹¹ Ustawa z 2.07.2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz.U. Nr 173, poz. 1807 ze zmian.).

w chwili zawarcia umowy o ustanowienie użytkowania górniczego, ale z chwilą uzyskania odpowiedniej koncesji na działalność objętą tym prawem. Jest ono instytucją prawa prywatnego, mimo że ustanawiają je organy koncesyjne. Użytkowanie górniczne jest umową między Skarbem Państwa a przedsiębiorcą o charakterze umowy użytkowania w rozumieniu kodeksu cywilnego (art. 10 ust. 1 w związku z art. 7 ust. 2 i art. 9 ustawy pgg).

Poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie kopaliny jest działalnością koncesjonowaną. Jeśli dokonywane jest w obszarach morskich, wymaga uzyskania koncesji ministra środowiska, po uzgodnieniu z ministrem właściwym do spraw gospodarki morskiej. Przyznanie koncesji jest uznaniową decyzją administracyjną, stanowiącą ustawowe ograniczenie konstytucyjnie zagwarantowanego prawa podejmowania i prowadzenia działalności gospodarczej¹². Celem udzielania koncesji jest nadzór nad sektorami gospodarki o szczególnym znaczeniu dla państwa. Koncesja definiuje m.in. granice terenu górniczego oraz wielkość i sposób wydobywania kopaliny. Zgodnie z ustawą o swobodzie działalności gospodarczej koncesji udziela się na czas oznaczony, nie krótszy niż 5 lat i nie dłuższy niż 50 lat, chyba że przedsiębiorca wnioskuje o udzielenie koncesji na czas krótszy. Jeżeli liczba przedsiębiorców spełniających warunki do udzielenia koncesji i dających rękojmię prawidłowego wykonywania działalności objętej koncesją jest większa niż liczba koncesji przewidzianych do udzielenia, organ koncesyjny zarządza przetarg, którego przedmiotem jest udzielenie koncesji. Na tle przepisów dotyczących procesu koncesyjnego powstaje więc pytanie o ochronę interesów podmiotu, który zainwestuje w identyfikację kopaliny. Istnieją dwa mechanizmy, na które warto zwrócić uwagę w tym zakresie. Po pierwsze, przedsiębiorca, który zamierza podjąć działalność gospodarczą wymagającą uzyskania koncesji, może ubiegać się o przyrzeczenie wydania koncesji, zwane dalej „promesą” (art. 60 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej), przydzielaną na okres nie dłuższy niż sześć miesięcy. W promesie uzależnia się udzielenie koncesji od spełnienia warunków wykonywania działalności gospodarczej wymagającej uzyskania koncesji.

Istotną ochroną interesów inwestora, który dokonał rozpoznania i dokumentacji złoża kopaliny, stanowiącego przedmiot własności Skarbu Państwa, jest uprawnienie do żądania ustanowienia na jego rzecz użytkowania górniczego z pierwszeństwem przed innymi, o ile sporządził on dokumentację geologiczną z dokładnością wymaganą do uzyskania koncesji na wydobywanie kopaliny (art. 12 ustawy pgg). Gwarancja ta nie obejmuje poszukiwania, rozpoznawania i wydobywania węglowodorów, które zawsze wymagają przeprowadzenia procedury przetargu. Projekt nowego prawa geologicznego i górniczego nie przewiduje takiej gwarancji. Na podstawie przepisów tzw. dyrektywy węglowodorowej nr 94/22/WE w sprawie warunków udzielania i korzystania z zezwoleń na poszukiwanie, badanie i produkcję węglowodorów wprowadza on bowiem

¹² A. Lipiński, R. Mikosz, *Komentarz...*, *op.cit.*, s. 83 i nast.

obowiązkowe procedury przetargowe poprzedzające wydanie koncesji na poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie kopalin. Implementacja tych przepisów do systemu krajowego budzi zastrzeżenia w kwestii zakresu i sposobu wdrożenia dyrektywy oraz nakazu przetargu dla wydawania koncesji, a nie użytkownika górniczego.

5. RAMY PRAWNE UWARUNKOWAŃ ŚRODOWISKOWYCH UŻYTKOWANIA KOPALIN Z OBSZARÓW MORSKICH

Użytkowanie kopalin w obszarach morskich RP wymaga uzyskania koncesji, którą wydaje minister właściwy do spraw środowiska – jako jedyny uprawniony. Może on odmówić udzielenia koncesji, jeżeli zamierzona działalność narusza wymagania ochrony środowiska, w tym związane z racjonalną gospodarką złożami kopalin (art. 26 b ustawy pgg). Ustawa przewiduje również, że gdy przedsiębiorca narusza przepisy w zakresie ochrony środowiska, mimo wezwania do niezwłocznego zaniechania naruszeń, organ koncesyjny może cofnąć koncesję albo ograniczyć jej zakres bez odszkodowania.

Warunki użytkowania kopalin, wynikające z przepisów ochrony środowiska, są zawarte w licznych aktach prawa krajowego. Podstawowe kierunki w zakresie gospodarki kopalinami z punktu widzenia ochrony środowiska określa ustawa z 27.04.2001 r. prawo ochrony środowiska w art. 125 i 126¹³. Naczelną zasadą gospodarki złożami kopalin jest prowadzenie jej w sposób racjonalny i kompleksowy. Zobowiązuje to m.in. do przedsięwzięcia środków niezbędnych do ochrony zasobów złoża, jak również do ochrony powierzchni ziemi oraz wód powierzchniowych i podziemnych. Przepisy tej ustawy mają charakter wyłącznie uzupełniający w stosunku do regulacji zawartych w ustawie pgg¹⁴. Oznacza to, że prawo ochrony środowiska nie ustala i nie gwarantuje warunków poszukiwania i rozpoznawania złóż perspektywicznych. Zarówno bowiem obowiązująca jak i nowa wersja ustawy pgg definiują złoża kopaliny jako naturalne nagromadzenie minerałów, skał *etc.*, których wydobywanie może przynieść korzyść gospodarczą.

W podobnym duchu odnośnie do wytycznych „ekologicznego” użytkowania zasobów wypowiada się ustawa z 6.07.2001 r. o zachowaniu narodowego charakteru strategicznych zasobów naturalnych kraju¹⁵. Zalicza ona zasoby naturalne polskich obszarów morskich, a także ich dna i wnętrza ziemi do strategicznych zasobów naturalnych kraju. Gospodarowanie strategicznymi zasobami

¹³ Dz.U. Nr 62, poz. 627.

¹⁴ Komentarz do art. 125 ustawy z 27.04.2001 r. Prawo ochrony środowiska, [w:] K. Gruszczyński, *Prawo ochrony środowiska. Komentarz*, Warszawa 2008.

¹⁵ Dz.U. Nr 97, poz. 1051.

naturalnymi musi być zgodne z zasadą zrównoważonego rozwoju w interesie dobra ogólnego. Ustawa ta ma charakter jedynie ramowy i nie gwarantuje pełnej ochrony tych zasobów. Nie przewiduje ona bowiem żadnego mechanizmu sankcji za naruszanie tych zasobów ani ogólnych instrumentów ich ochrony w sytuacjach nieobjętych regulacjami innych przepisów szczegółowych.

Najbardziej szczegółowo problematykę ochrony środowiska w aspekcie poszukiwania, rozpoznawania i wydobywania kopalin reguluje ustawa z 3.10.2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (dalej jako: ustawa o udostępnianiu informacji o środowisku)¹⁶. Wprowadza ona obowiązek uzyskania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach do ubiegania się o koncesję na poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie kopalin (art. 72). Decyzja ta określa wytyczne z zakresu ochrony środowiska, które muszą zostać spełnione przez inwestora w ramach realizacji przedsięwzięcia.

Uzyskanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach jest wymagane dla planowanych przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko oraz przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko. Obowiązek ten znalazł uszczegółowienie w przepisach rozporządzenia Rady Ministrów z 9.11.2004 r. w sprawie określenia rodzajów przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko oraz szczegółowych uwarunkowań związanych z kwalifikowaniem przedsięwzięcia do sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko (dalej jako: rozporządzenie z 9.11.2004 r.)¹⁷. Rozporządzenie to zostało wydane na podstawie ustawy Prawo ochrony środowiska, w której pierwotnie znajdowały się regulacje dotyczące procedury oceny oddziaływania na środowisko przez takie przedsięwzięcia, jak poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie kopalin. Regulacje tych procedur zostały następnie rozwinięte i przeniesione do ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku. Jej przepisy przejściowe i końcowe przewidują (art. 173 i 174), że niektóre dotychczasowe akty wykonawcze do ustawy Prawo ochrony środowiska, w tym rozporządzenie z 9.11.2004 r., zachowują moc do czasu wejścia w życie przepisów wykonawczych, lecz nie dłużej niż do 15.11.2010 r. Pozostawienie w mocy rozporządzenia doprowadziło do pewnych nieścisłości w nomenklaturze dotyczącej przepisów o ocenie oddziaływania na środowisko. Rozporządzenie było bowiem, jak wiadomo, przygotowane na potrzeby regulacji ustawy prawo ochrony środowiska. Zmiany, które przyniosło ze sobą wprowadzenie ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku, nie zostały w nim jednak w pełni uwzględnione. Niejasności, o których mowa, nie uniemożliwiają jednak prawidłowego stosowania przepisów samej ustawy i rozporządzenia.

¹⁶ Dz.U. Nr 199, poz. 1227.

¹⁷ Dz.U. Nr 257, poz. 2573.

5.1. OCENA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO PRZEDSIĘWZIĘĆ ZWIĄZANYCH Z UŻYTKOWANIEM KOPALIN

Obowiązek przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko działalności związanej z poszukiwaniem, rozpoznawaniem i wydobywaniem kopaliny wynika z ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku. W art. 59 ust. 1 i 2 wyróżniono dwa typy przedsięwzięć wymagających przeprowadzenia oceny oddziaływania w odpowiednio różnym zakresie. Szczegółowość procedury oceny oddziaływania zależy od tego, czy przedsięwzięcie kwalifikuje się jako mogące „zawsze”, czy jedynie „potencjalnie” znacząco oddziaływać na środowisko. Każde inne przedsięwzięcie o ewentualnych negatywnych skutkach dla środowiska, znajdujące się poza wskazanymi tu kategoriami, może również podlegać procedurze oceny oddziaływania, jeżeli może ono mieć znaczący wpływ na obszar Natura 2000, a nie jest bezpośrednio związane z ochroną tego obszaru lub nie wynika z tej ochrony. Obowiązki przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na obszar Natura 2000 został poświęcony cały szereg przepisów szczegółowych tej ustawy, które jednak nie są przedmiotem poniższej analizy¹⁸. Warto natomiast zwrócić uwagę na projekt ustawy o zmianie ustawy o ochronie przyrody oraz niektórych innych ustaw (druk sejmowy 767 z 17.07.2008 r.). Przewiduje on tworzenie planów zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 jako wytyczne dla miejscowego zagospodarowania przestrzennego, wśród których nie znalazł się wymóg wskazania terenów niezbędnych do poszukiwania, rozpoznania i wydobywania złóż kopaliny. Natomiast, art. 34 pkt 2 w nowym brzmieniu wydaje się otwierać drogę do realizacji projektów z wykorzystaniem kopaliny pochodzących z obszarów chronionych. Przewiduje on bowiem, że jeżeli na obszarze Natura 2000, w tym na obszarach morskich, występuje siedlisko lub gatunek o znaczeniu priorytetowym, dyrektor właściwego urzędu morskiego może wydać zezwolenie na realizację planu lub przedsięwzięcia mogącego znacząco negatywnie oddziaływać na obszar Natura 2000, ale wyłącznie z powodu podyktowanego nadrzędnym interesem publicznym, po uzyskaniu opinii Komisji Europejskiej.

Pierwsza z kategorii przedsięwzięć wymienionych w ustawie o udostępnianiu informacji o środowisku, a wymagających przeprowadzenia oceny oddziaływania, to kategoria grupująca przedsięwzięcia mogące zawsze znacząco oddziaływać na środowisko. Wymagają one bez wyjątku przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko w ramach procedury wydawania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. Ten typ przedsięwzięć definiowany jest w rozporządzeniu z 9.11.2004 r. jako mogące znacząco oddziaływać

¹⁸ Por. B. Janusz-Pawletta, *Ochrona środowiska naturalnego Zalewu Wiślanego w aspekcie planów jego gospodarczego wykorzystania*, Prawo Morskie 2007, t. XXIII, s. 269–290.

na środowisko oraz wymagające sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko.

Kolejna kategoria przedsięwzięć to takie, które mogą potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko. Konieczność przeprowadzenia oceny ich oddziaływania na środowisko zależy od kilku czynników, takich jak: rodzaj i charakterystyka przedsięwzięcia, jego usytuowanie z uwzględnieniem możliwego zagrożenia dla środowiska, rodzaj i skala możliwego oddziaływania. Ewentualna ocena oddziaływania na środowisko jest dokonywana w ramach procedury decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. W rozumieniu cytowanego rozporządzenia są to przedsięwzięcia, dla których może być wymagany obowiązek sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko.

W odniesieniu do przedsięwzięć związanych z użytkowaniem kopalni rozporządzenie z 9.11.2004 r. wylicza trzy kategorie przedsięwzięć, które należy traktować jako zawsze znacząco oddziałujące na środowisko. Do nich zalicza się wydobywanie kopalni ze złoża, bez względu na miejsce ich lokalizacji, jeśli wydobywanie dokonywane jest (§ 2 ust. 1 pkt 26):

- metodą odkrywkową na powierzchni obszaru górniczego nie mniejszej niż 25 ha. Wydobywanie w zakresie nie ujętym w powyższym punkcie kwalifikowane jest w rozporządzeniu z 9.11.2004 r. jako działania mogące potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko, z wyłączeniem wydobywania kopalni pospolitych na obszarze o powierzchni nieprzekraczającej 2 ha lub wydobywaniu nieprzekraczającym 20 000 m³ rocznie, gdy działalność jest prowadzona bez użycia materiałów wybuchowych i poza obszarem objętym formami ochrony przyrody na podstawie art. 6 ust. 1 ustawy z 16.04.2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U. Nr 92, poz. 880);
- metodą podziemną lub związane z nią instalacje do przerobu kopalni o wydobywaniu lub przerobie nie mniejszym niż 100 000 m³ kopaliny rocznie. W razie niespełnienia tych parametrów wydobywania albo wydobywania metodą otworów wiertniczych (inną niż instalacje do magazynowania ropy naftowej, produktów naftowych lub produktów chemicznych, o łącznej pojemności nie mniejszej niż 10 000 m³, wraz z urządzeniami do przeładunku) przedsięwzięcie kwalifikuje się jako mogące potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko.

Działalność polegająca na poszukiwaniu lub rozpoznawaniu złóż kopalni połączonym z robotami geologicznymi wykonywanymi przy użyciu materiałów wybuchowych rozporządzenie kwalifikuje do grupy przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko (§ 3 w ust. 1 pkt 42). Należy jednakże mieć na uwadze, że przedmiotowe rozporządzenie zalicza do kategorii przedsięwzięć zawsze znacząco oddziałujących na środowisko również działalność związaną z poszukiwaniem, rozpoznawaniem i wydobywaniem rud pierwiastków promieniotwórczych (§ 2 ust. 1 pkt 26a).

5.2. OCENA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO UŻYTKOWANIA KOPALIN OBSZARÓW MORSKICH

W odniesieniu do przedsięwzięć związanych z użytkowaniem kopalni planowanych w obszarach morskich RP rozporządzenie z 9.11.2004 r. do pierwszej z wyszczególnionych kategorii zalicza jedynie wydobywanie ropy naftowej lub gazu (§ 2 ust. 1 pkt 24). Są to zatem przedsięwzięcia mogące zawsze znacząco oddziaływać na środowisko. Wymagają obowiązkowego przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko w formie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach oraz sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko.

Wydobywanie wszystkich pozostałych kopalni z obszarów morskich RP rozporządzenie kwalifikuje do drugiej kategorii przedsięwzięć (§ 3 ust. 1 pkt 40). Konieczność przeprowadzenia oceny ich oddziaływania na środowisko nie jest z góry przesądzona. Jeśli ocena okaże się konieczna, przybierze formę decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. Dla przedsięwzięć tego typu może, ale nie musi, być wymagane sporządzenie raportu o oddziaływaniu na środowisko. Również poszukiwanie i rozpoznawanie złóż kopalni w obszarach morskich RP rozporządzenie kwalifikuje jako działalność mogącą potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko.

Przygotowanie wspomnianego już kilkakrotnie raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko jest zatem bardzo istotnym, a jednocześnie złożonym procesem w ramach procedury pozyskiwania koncesji na użytkowanie kopalni znajdujących się w obszarach morskich RP. Można powiedzieć, że obowiązek jego sporządzenia jest swoistym kryterium podziału przedsięwzięć na bardziej (czyli „zawsze”) lub mniej (czyli „potencjalnie”) szkodliwe z punktu widzenia ochrony środowiska. Zgodnie z wymogami ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku (rozdział 2) raport powinien zawierać: opis planowanego przedsięwzięcia oraz opis elementów przyrodniczych środowiska objętych zakresem przewidywanego oddziaływania planowanego przedsięwzięcia na środowisko. Powinien zawierać również opis przewidywanych skutków dla środowiska w wypadku niepodejmowania przedsięwzięcia oraz prezentować wariant alternatywny z uzasadnieniem wyboru, a także opis przewidywanych działań mających na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko.

PODSUMOWANIE

Coraz większa zależność gospodarki państw od wykorzystania surowców naturalnych skłania do ich poszukiwania na własnym terytorium, zwłaszcza

w celu uniezależnienia się od importu. Bezpieczeństwo energetyczne musi być jednak oparte na odpowiednim prawodawstwie, gwarantującym zrównoważony rozwój wszystkich elementów związanych z funkcjonowaniem państwa – gospodarki i ochrony środowiska naturalnego. Zrównoważenie rozwoju wymaga również gospodarcze wykorzystanie nieożywionych zasobów naturalnych obszarów morskich, szczególnie ze względu na ich wrażliwość ekologiczną.

Polskie ustawodawstwo dotyczące użytkowania kopalin wymaga reformy. Konieczne są zmiany regulujące stosunki własnościowe w górotworze oraz precyzyjne zdefiniowanie pojęcia kopalin i ich złóż. Niezbędne wydaje się wprowadzenie pewnych wyjaśnień do omawianego projektu przygotowywanej ustawy prawo geologiczne i górnicze. Konieczna jest także lepsza ochrona złóż perspektywicznych zarówno w przepisach dotyczących zagospodarowania przestrzennego, jak i bezpośrednio w prawie ochrony środowiska, a także skuteczniejsza ochrona strategicznych zasobów naturalnych kraju.

Wszystkie te postulaty reformy odnoszą się również do przedsięwzięć z wykorzystaniem kopalin znajdujących się w obszarach morskich RP. Szczególna wrażliwość ekologiczna tych obszarów wymaga szczegółowych, precyzyjnie określonych regulacji, a tym samym zaostrezenia ochrony. Istotne jest, aby nie rezygnując z maksymalnego wykorzystania zasobów morskich, nie zapominać o ich nieodnawialnym charakterze i ponadgospodarczym znaczeniu, zwłaszcza dotyczącym gwarantowania bezpieczeństwa kraju.

EXPLOITATION OF MINERAL RESOURCES WITHIN POLISH TERRITORIAL WATERS AND MARINE ENVIRONMENT PROTECTION IN DOMESTIC LAW (Summary)

A recent and vigorous debate on the volume of mineral resources remaining in Poland prompts analysis on legal aspects of their exploitation in the context of protection of the country's natural heritage. Economic growth requires consumption of fossil fuels. Short-term economic solutions however invoke difficulties ahead. The article examines whether Polish legal framework meets the challenge.